

ДО
Г-ЖА ДЕСИСЛАВА АХЛАДОВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО НА РБ

ОТ
ФОНДАЦИЯ „БЪЛГАРСКИ ФОНД ЗА ЖЕНИТЕ“
БУЛ. „ВИТОША 50“, СОФИЯ 1463
office@bgfundforwomen.org

СТ А Н О В И Щ Е

Относно ЗИД на ЗЗДН от 13.01.2021г.

Уважаема госпожо Ахладова,

Български фонд за жените има 16-годишен опит и значителен експертен капацитет, свързани с борбата с домашното насилие и насилието, основано на пола, правата на жените и момичетата и постигането на равнопоставеност на половете във всички сфери на живота. От създаването си през 2004 г., БФЖ е единствената българска фондация, която подкрепя финансово и с изграждане на капацитет граждански организации, които работят по тези теми на местно ниво. Фондът от години полага стратегически усилия за овластяване на жени и момичета, за преодоляване на половете стереотипи, за борба с дискриминацията и насилието и за изграждане на силно женско движение в страната. Фондът познава темите, свързани с правата на жените и (не)равнопоставеността на половете на местно, национално и международно ниво, има над 300 организации-партньори, членува в национални и международни мрежи, участва в различни работни групи и съвети, има изградени добри партньорства с институции и заинтересовани страни. Предвид опита и експертизата ни, както и дългогодишната ни работа, насочена към борба с домашното насилие и насилието над жени, Български фонд за жените изпраща становището си по настоящия ЗИД на ЗЗДН.

На 13.01.2021 г. Министерство на правосъдието публикува предложение за редица изменения в Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН). След като се запознахме със съдържанието на предложените изменения и мотивите за изготвянето им, представям настоящото **положително становище** на фондация „Български фонд за жените“, с което приветстваме качествените проекто-разпоредби. Най-общо, мога да заявя, че с тези предложения българското Правителство изпълнява по точен начин свои международноправни задължения и избягва бъдещи дипломатически и финансови санкции.

Предложенията напълно съответстват на условия, които България е длъжна да изпълни, по силата на подписани международни споразумения. По-надолу, ще се спра по-конкретно върху някои от обсъжданите изменения.

Относно: Разрешението за огнестрелно оръжие

Предложената нова мярка за защита от домашно насилие, касаеща съхранението и носенето на огнестрелно оръжие, е в съответствие със съдебната практика по чл. 144 от НК – закана с престъпление. Възбуждането на основателен страх у жертвата, че дадено престъпление ще бъде осъществено, представлява психологическо насилие¹. Върховният касационен съд приема в практиката си по чл. 144 от НК, че употребата на огнестрелно оръжие е отегчаващо вината обстоятелство² и че употребата му предизвиква основателен страх у жертвата, че заканата ще бъде изпълнена.³ За осъществяване на престъплението по чл. 144 от НК „не се изисква в момента на заканата у извършителя да има оформено решение да извърши убийство, нито да е действал с годно средство и при условия, при които резултатът реално може да настъпи. Без значение е продължителността на действието, обстановката, предходно познанство между участниците или отношенията между тях, законно ли е оръжието, послужило за извършване на деянието, или какви други действия или реплики са извършени или изречени.“⁴ **Следователно, предложената мярка временно отнемане на разрешението за носене на огнестрелно оръжие е оправдана и е от естество да предотврати тежко престъпление, което е една от целите на ЗЗДН.**

Относно: Създаването на Национална комисия за превенция и защита от домашно насилие

Създаването на специализиран национален орган и координационен механизъм, натоварени с превенция и защита от домашно насилие, е международно задължение на българското Правителство, което произтича от юриспруденцията на Комитета на ООН за премахване на дискриминация по отношение на жените (CEDAW) по български дела, заведени от жертви на домашно насилие. Обща препоръка № 35 за полово-базираното насилие над жени, издадена от CEDAW, указва на Държавите членки:

¹ Решение № 332 от 24.06.2013 г. по нак. д. № 976/2013 г. на Върховен касационен съд: „Заканата с престъпление е особена форма на неправомерно въздействие върху свободното протичане на психичните процеси, при които се формира волята на човека“.

² Решение № 65 от 16.03.2017 г. по н. д. № 61 / 2017 г. на Върховен касационен съд.

³ Решение № 319 от 25.01.2018 г. по н. д. № 898 / 2017 г. на Върховен касационен съд; Решение № 74 от 20.04.2015 г. по н. д. № 1893 / 2014 г. на Върховен касационен съд.

⁴ Решение № 421 от 18.01.2012 г. по нак. д. № 1970/2011 г. на Върховен касационен съд.

„34 (е) Да създадат механизъм или орган, или да натоварят съществуващ механизъм или орган, който редовно да координира, наблюдава и оценява националното, областното и районното изпълнение и ефективност на мерките ... за превенция и премахване на всички форми на полово-базирано насилие над жени“.

Създадената през 2004 г. от българското Правителство Национална комисия за борба с трафика на хора не включва в дейността си превенция на всички форми на полово-базирано насилие, а е ограничена до едно конкретно правонарушение – трафика на хора.

В решение на CEDAW от 19.07.2019 г. по жалба № 099/2016⁵, дело *С.Л. с/у България*, Комитетът дава следните указания конкретно към България:

„Да развие и въведе ефективни мерки, които да избегнат повтаряне на същите нарушения, с активното участие на всички релевантни страни“.

Относно: Държавното финансиране на подслоните

Откриването на кризисни центрове и подслони, финансирани за сметка на държавния бюджет, е международно задължение на българското Правителство, което произтича от юриспуденцията на CEDAW по български дела, заведени от жертви на домашно насилие. В решение на CEDAW от 25.07.2011г по жалба № 020/2008⁶, дело *В.К. с/у България*:

„9.16. Комитетът прави следните препоръки към Държавата членка: ...

(iii) Да гарантира, че достатъчен брой държавно-финансирани подслони са на разположение за жертвите на домашно насилие и техните деца, и да финансира неправителствените организации, предоставящи подслон или други форми на подкрепа за жертвите на домашно насилие;“

Относно: Срока за подаване на молбата за защита

Удължаването на крайния срок за подаване на молбата до съда за защита е международно задължение на българското Правителство, което произтича от юриспуденцията на CEDAW по български дела, заведени от жертви на домашно насилие. В решенията по горесцитираните дела *С.Л. с/у България* параграф 7.15 (b) (ii) и *В.К. с/у България* параграф 9.16 (i), Комитетът дава следното указание към България:

⁵<https://juris.ohchr.org/search/results>

⁶<https://juris.ohchr.org/search/results>

„да измени чл. 10 (1) от Закона за защита от домашно насилие, така че да премахне 1-месечния срок и така да гарантира наличието на ограничителни заповеди, без излишни административни и юридически пречки за молителите“.

Относно: Необжалваемостта на заповедта за незабавна защита

Премахването на възможността за обжалване на заповедта за незабавна защита е в съответствие с Наказателно-процесуалния кодекс и приложимото международно право. Производството по реда на чл. 67, ал. 3 от НПК „Забрана за доближаване до пострадалия“ също е едноинстанционно:

„Съдът разглежда незабавно предложението или молбата еднолично в открито заседание с изслушване на прокурора, обвиняемия и пострадалия. Определението на съда е окончателно.“

Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС) не гарантира право на обжалване и право на двуинстанционен съдебен контрол в граждански съдопроизводства, каквото е производството по ЗЗДН. Член 2 от Протокол 7 към КЗПЧОС гарантира такова право само по някои наказателни дела и само по отношение на присъдата и въпроса за вината, но не и по отношение на предварителни въпроси:

„1. Всяко лице, признато от съда за виновно в извършването на престъпление, има право да обжалва обявяването си за виновно или осъждането си пред висшестоящия съд. Упражняването на това право, включително основанията за това, се урежда от закона.

2. Това право подлежи на изключения, когато се отнася за несъществени престъпления, определени от закона, или когато съответното лице е било осъдено на първа инстанция от най-висшия съд в държавата или е признато за виновно и осъдено в резултат на жалба, подадена срещу неговото освобождаване.“

Относно: Дефиницията на фактическо съжителство

Дефинирането на фактическо съжителство чрез полово неутрални думи е международно задължение на българското Правителство, което произтича от юриспруденцията на CEDAW по български дела, заведени от жертви на домашно насилие. В решението *С.Л. с/у България* (цитирано по-горе) параграф 7.15 (b) (ii), Комитетът дава следното указание към България:

„бързо да измени своето законодателство и, ако е нужно, своите конституционни разпоредби, за да ги приведе в пълно съответствие с Конвенцията [за премахване на всички

форми на дискриминация по отношение на жените] и международните стандарти по права на човека, включително Общи препоръки № 19 и № 35 и Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие“.

Предложената дефиниция на фактическо съжителство изпълнява това указание, като в същото време спазва и българските национални анти-дискриминационни стандарти. ЗЗДН се прилага еднакво спрямо всички български граждани. Ако дефиницията на фактическо съжителство съдържа думи като „жена“ и „мъж“, ЗЗДН няма да може да се прилага спрямо българските граждани с нехетеросексуална ориентация. Това означава българското Правителство да лиши тези лица от ефективно вътрешно средство за защита от домашно насилие. Това би било пряка дискриминация и директно нарушение на международни споразумения, по които България е страна. Нерегламентирането на фактическото съжителство на всички български граждани би нарушило международни договори за правата на човека - чл. 17 във връзка с чл. 26 от Международния пакт за граждански и политически права и чл. 8 във връзка с чл. 14 от КЗПЧОС - и би било в разрез със задълженията, които Република България е поела като пълноправен член на Европейския съюз.

Относно: Дефиницията на домашно насилие в НК

В сегашния си вид, дефиницията на домашно насилие в чл. 93 от Наказателния кодекс се различава от международноправната дефиниция, която е:

„всеки акт на физическо, сексуално, психологическо или икономическо насилие, който се случва в семейството или домакинството или между бивши или настоящи съпрузи или партньори, независимо дали извършителят споделя или е споделял едно и също жилище с жертвата“ (чл. 3 „б“ от Конвенцията за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие)

В международноправната дефиниция липсва елементът „системност“; достатъчен е един акт, за да се дефинира насилието като „домашно“. Чрез предложените промени, вътрешната и международната дефиниция се уеднаквяват. В същото време, остава непроменен квалифициращият състав на телесните повреди в чл. 131 от НК, който предвижда по-голямо наказание, когато деянието е повторно. Уеднаквяването на дефинициите е международно задължение на българското Правителство, което произтича от юриспруденцията на CEDAW по български дела, заведени от жертви на домашно насилие. В *С.Л. с/у България* (цитирано по-горе) параграф 7.15 (b) (iii), Комитетът указва на България:

„да завърши процеса по ратифициране на Истанбулската Конвенция, тъй като чрез това ще засили способността на Държавата членка да се бори срещу полово-базираното насилие и домашното насилие“.

Относно: Квалифициращия състав „последвала бременност“

Криминализирането на нежелана бременност като вид психологическо насилие е международноправно задължение на България, което произтича от Международния пакт за граждански и политически права и Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените. В решението⁷ от 29.03.2011г по делото *В.Д.А. с/у Аржентина*, жалба № 1608/2007, Съветът на ООН по правата на човека постановява:

„9. 2. Комитетът отбелязва твърдението на автора, че принуждаването на дъщеря ѝ да продължи бременността си, въпреки че е трябвало да ползва защитата по чл. 86.2 от Наказателния кодекс, съставлява жестоко и нечовешко отношение. Държавата членка приема, че принуждаването ѝ да носи бременност, възникнала от изнасилване, и да се подложи на незаконен аборт могат да са фактори допринасящи за ментално страдание, претърпяно от жертвата, но не съставляват изтезание. Комитетът счита, че бездействието на Държавата членка, в неуспеха ѝ да гарантира на Л.М.Р. правото ѝ на прекъсване на бременност, предвидено в чл. 86.2 от Наказателния кодекс, когато нейното семейство е поискало това, е причинило на Л.М.Р. физическо и ментално страдание, представляващо нарушение на Член 7 от Пакта [за граждански и политически права]“.

Обща препоръка № 35 за **полово-базираното насилие над жени**, издадена от CEDAW, съдържа следната дефиниция:

„18. Нарушения срещу половото и репродуктивното здраве на жените, като ... принудителна бременност ..., са форми на полово-базирано насилие, което, според обстоятелствата, може да се равнява на изтезание, жестоко, нечовешко или унижително отношение.“

---

⁷ <https://juris.ohchr.org/search/results>

Липсата на квалифициращ състав „последвала бременност“ към престъпленията изнасилване и незаконно съжителство с малолетна, предполага, че нежелана бременност не е вид морална вреда, търпяна от жертвата, а това не е така според международното право.

26.01.2021г

гр. София

С уважение:

Надежда Дерменджиева

Изпълнителен директор